

K obchodování s tzv. převodními tokeny

- Předpis
- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (**ZPKT**)
 - zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (**AMLZ**)
 - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (**TZ**)
 - zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů (**ZISIF**)
 - zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění pozdějších předpisů (**ZSČ**)
 - zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku (**ZPS**)

- Ustanovení
- § 3 ZPKT
 - § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ
 - § 239 odst. 2 písm. a) TZ
 - § 2 až § 4 ZISIF
 - § 2 odst. 1 ZSČ
 - § 2 až § 4 ZPS

Otázka

Je k obchodování s tzv. převodními tokeny nebo k jejich směně vyžadováno oprávnění¹ ČNB?

Odpověď

Tzv. převodní tokeny (angl. „*exchange tokens*“, někdy označované jako virtuální měny nebo kryptoměny) jsou podmnožinou tzv. krypto aktiv, přičemž jejich definičním znakem je skutečnost, že do nich nejsou vtělena práva vlastníka vůči jiné osobě, a umožňují pouze převody v rámci vlastního a případně i dalšího distribuovaného registru. Příkladem jsou bitcoiny a podobné tokeny.

Za vlastníka převodního tokenu se označuje osoba, která disponuje údaji (soukromý klíč), které jí umožňují transakci s jednotkami evidovanými v distribuovaném registru neboli s tokeny.

Převodní tokeny nejsou penězi v ekonomickém ani právním smyslu. Data evidovaná v distribuovaných registrech jednotlivých krypto aktiv nemají charakter pohledávek znějících na měnu určitého státu za centrální bankou tohoto státu, úvěrovými institucemi ani dalšími poskytovateli platebních služeb. Převodní tokeny tudíž nepředstavují bezhotovostní peněžní prostředky ani elektronické peníze podle § 4 odst. 1 ZPS, resp. peněžní prostředky ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) ZPS².

Činnosti související s převodními tokeny, k nimž není vyžadováno oprávnění ČNB

Mezi činnostmi, k jejichž výkonu není třeba získat příslušné oprávnění ČNB, patří:

Nákup či prodej převodních tokenů na vlastní účet nepředstavuje žádnou z platebních služeb podle § 3 odst. 1 ZPS ani bezhotovostní obchod s cizí měnou podle § 3 odst. 2 ZPS. Platební službu ve smyslu ZPS nepředstavuje ani provedení transakce v rámci distribuovaného registru jednotlivých převodních tokenů (např. zaslání určitého množství převodních tokenů jinému uživateli), ani

¹ Povolení k činnosti udělené ČNB anebo registrace v příslušném seznamu vedeném ČNB.

² Obdobně např. Österreichische National Bank (OeNB) v článku *Sind virtuelle Währungen wie Bitcoin eine Alternative zu klassischen Währungen wie dem Euro?* (viz [zde](#)), Österreichische Finanzmarktaufsicht (FMA) v dokumentu *FMA Fokus Virtuelle Währungen* (viz [zde](#)), Finanzmarktaufsicht Liechtenstein v dokumentu *Faktenblatt zu virtuellen Währungen* ze dne 16. 2. 2018 (viz [zde](#)), Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin) v textu *Virtuelle Währungen/ Virtual Currency (VC)* (viz [zde](#)), Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA v dokumentu *Faktenblatt: Bitcoins* ze dne 25. 6. 2014 (viz [zde](#), dostupné též anglicky [zde](#)), Národná banka Slovenska v informaci pro veřejnost *Informácia Národnej banky Slovenska k regulácii podnikania v oblasti kryptomien* ze dne 19. 3. 2018 (viz [zde](#)), Narodowy Bank Polski a Komisja Nadzoru Finansowego ve společném prohlášení ze dne 7. 7. 2017 (viz [zde](#)) a další.

vedení účtu v určitém převodním tokenu (typicky např. v rámci směnárny či burzy převodních tokenů nebo jejich úschovy).

V případě nákupu či prodeje převodních tokenů za české koruny nebo jinou měnu s nuceným oběhem nejsou splněny ani znaky směnárenského obchodu, jenž je v § 2 odst. 1 ZSČ definován jako „*obchod spočívající ve směně bankovek, mincí nebo šeků znějících na určitou měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu*“, neboť jednak není splněn znak hmotné podoby předmětu takového nákupu či prodeje, jednak není splněn ani znak spočívající ve „*znění na určitou měnu*“.

Provádění plateb mezi kupujícími a prodávajícími výlučně za účelem zaplacení za nakoupené převodní tokeny v souvislosti s provozováním burzy převodních tokenů pak lze podřadit pod výjimku pro omezenou síť ve smyslu § 3 odst. 3 písm. c) bod 4 ZPS, který stanoví, že platební službou není „*platba prováděná prostřednictvím prostředků, které jsou určeny pouze k zaplacení úzce vymezeného okruhu zboží nebo služeb*“.

Oprávnění ČNB není třeba ani ke směně převodních tokenů za zboží a služby.³

Převodní tokeny nevykazují ani znaky investičního nástroje podle § 3 ZPKT, jelikož v nich není vtěleno žádné právo. Obchodování s převodními tokeny proto nevyžaduje oprávnění ČNB (takové oprávnění ČNB ani nemůže udělit), a tudíž nepodléhá jejímu dohledu⁴. Z tohoto hlediska se neuplatní ani informační povinnosti vůči ČNB.

Činnosti související s převodními tokeny, k nimž je vyžadováno oprávnění ČNB

Mezi činnosti, k jejichž výkonu je třeba získat příslušné oprávnění ČNB, patří:

- obchodování s deriváty na určitý převodní token, neboť takové deriváty naplní znaky investičního nástroje, přičemž k obchodování s nimi je nutné získat povolení obchodníka s cennými papíry (zejm. § 4a ve spojení s § 3 a 4 ZPKT);
- správa majetku investorů (fondu), který je investován do převodních tokenů, a to bez ohledu na skutečnost, zda by se jednalo o fond nabízený veřejnosti, anebo jen omezenému okruhu investorů (zejm. § 98 a § 15 ZISIF);
- provádění převodů peněžních prostředků v souvislosti s organizací obchodů s převodními tokeny, např. v rámci provozování směnárny či burzy převodních tokenů, pokud by určitá osoba prováděla převody bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz, přičemž by byly naplněny znaky poskytování platebních služeb (zejména převody peněžních prostředků z účtů klientů takové směnárny či burzy na libovolné jimi určené platební účty).

Kombinace činností

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že **subjekty s příslušným oprávněním ČNB nesmějí na základě tohoto oprávnění obchodovat s převodními tokeny nad rámec správy vlastního majetku, případně nad rámec činností povolených ČNB podle předchozího odstavce, tedy způsobem vyžadujícím jiné podnikatelské oprávnění**. Správa vlastního majetku musí vždy probíhat v mezích pravidel pro investice jednotlivých typů finančních institucí; tato pravidla nabývání specifických aktiv, jako jsou např. krypto aktiva, v některých případech neumožňují.

Některé finanční instituce, např. tzv. hybridní platební instituce/instituce elektronických peněz nebo někteří obchodníci s cennými papíry, však mohou získat kromě příslušného oprávnění ČNB i další podnikatelská oprávnění, přičemž

³ V tomto případě by se jednalo o směnu ve smyslu ustanovení § 2184 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Dne 12. 2. 2018 bylo zveřejněno *Joint ESAs Warning to consumers on virtual currencies* (viz [zde](#)). Příslušný dokument je pod názvem *Společné varování Evropských dohledových orgánů pro spotřebitele před riziky virtuálních měn* dostupný rovněž v českém jazyce na webových stránkách ČNB (viz [zde](#)).

v jejich rámci může docházet k podnikatelskému obchodování s převodními tokeny nebo k poskytování souvisejících služeb. **V takových případech však není přípustné naznačovat, že i služby související s převodními tokeny podléhají dohledu ČNB, neboť by tím docházelo ke klamání spotřebitele.** V daném případě se rovněž uplatní požadavek, aby vedlejší činnost ve vztahu k převodním tokenům nebránila účinnému výkonu dohledu nad platební institucí/institucí elektronických peněz a aby neohrožovala její finanční stabilitu (§ 9 odst. 1 písm. i) ZPS, resp. § 68 odst. 1 písm. i) ZPS), popř. nebránila řádnému poskytování investičních služeb nebo účinnému výkonu dohledu nad obchodníkem s cennými papíry (§ 6a ZPKT).

Prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Z hlediska uplatnění opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu⁵ je podstatné vymezení okruhu povinných osob. **Podle § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ je povinnou osobou rovněž osoba poskytující služby spojené s virtuální měnou⁶,** kterou se pro účely AMLZ rozumí elektronicky uchovávaná jednotka bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta, a která není peněžním prostředkem ve smyslu § 2 odst. 1 písm. c) ZPS. Předmětné vymezení je poměrně široké a zahrnuje i krypto aktiva, která nejsou převodními tokeny. Povinné osoby ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ nepodléhají dohledu ČNB, dohled v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nad nimi vykonává Finanční analytický úřad. V případě tzv. hybridních institucí je však třeba, aby tyto subjekty ve vztahu ke své činnosti na finančním trhu, která podléhá dohledu ČNB, zohlednily rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, která souvisejí se specifickou povahou jejich činností.

Povaha odpovědi: Tato odpověď vyjadřuje názor pracovníků České národní banky. Soud a případně i bankovní rada České národní banky mohou zaujmout odlišný názor.

Kontaktní osoba: Tomáš Olexa, tomas.olexa@cnb.cz
 Datum: 19. listopadu 2018

⁵ K tomu blíže viz např. *Guidance for a risk-based approach to virtual currencies* (materiál FATF z června 2015, dostupný [zde](#)).

⁶ AMLZ používá označení virtuální měny, v kontextu tohoto dokumentu se však jimi rozumí krypto aktiva.